GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

JUNIE 2016

GRAAD 11

REKENINGKUNDE

TYD: 180 minute

PUNTE: 300

14 bladsye

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

REKENINGKUNDE

TYD: 180 minute

PUNTE: 300

INSTRUKSIES

1. Beantwoord AL die vrae.
2. Wys bewerkings om deelpunte te verdien.
3. Lees die instruksies van elke vraag aandagtig deur en volg dit noukeurig.
4. Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.
5. Beantwoord alle antwoorde in blou ink.
6. Gebruik die inligting in die onderstaande tabel, as 'n riglyn wanneer die vrae beantwoord word. Probeer om NIE van die aanbevole tyd af te wyk nie.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD IN MINUTE
1	Bankversoening	60	36 minute
2	Krediteureversoening	25	15 minute
3	Bateverkope	50	30 minute
4	Vennootskappe	40	24 minute
5	Finansiële state	75	45 minute
6	Ontleding en vertolking van finansiële state	50	30 minute
TOTAAL		**300**	**180 minute**

VRAAG 1

BANKVERSOENING EN INTERNE KONTROLE **(60 punte; 36 minute)**

1.1 Wat is die doel van bankversoening? (2)

1.2 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is.

1.2.1 Die interne ouditeur sal die bankversoeningstaat ondersoek aan die einde van elke maand. (1)

1.2.2 Bankkoste sal gedebiteer word met diensgelde en rente op oortrokke rekening. (1)

1.2.3 ŉ Tjek wat ouer as ses maande is sal nie deur die bank gewissel word nie. (1)

1.2.4 ŉ Vooruitgedateerde tjek wat in September 2015 uitgereik is, maar wat gedateer is vir Februarie 2016, sal eers in Februarie in die Kontant betalingsjoernaal aangeteken word. (1)

1.3 **BANKVERSOENING**

Jy word voorsien van inligting uit die rekeningkundige rekords van Sabe Handelaars vir Maart 2016. Die eienaar van die onderneming is M. Sabe.

GEVRA:

1.3.1 Stel die Kontantontvangstejoernaal en die Kontantbetalingsjoernaal vir Maart 2016 op. Bereken slegs die totaal vir die Bankkolomme. (36)

1.3.2 Stel die Bankrekening in die Algemene Grootboek vir Maart 2016 op. (8)

1.3.3 Stel die Bankversoeningstaat op 31 Maart 2016 op. (10)

INLIGTING:

Bankversoeningstaat on 29 Februarie 2016	
Debietsaldo volgens bankstaat	22 400
Krediteer uitstaande deposito	10 200
Debiteer uitstaande tjeks:	
▪ Nr. 88	3 400
▪ Nr. 160	1 420
▪ Nr. 163	6 400
▪ Nr. 165 (gedateer April 2016)	3 710
Saldo volgens bankrekening	?

Sabe Handelaars se lopende rekening is by Mawali Bank

Subtotale van die Bankkolom in die Kontantjoernale op 31 Maart 2016	
Kontantontvangstejoernaal	31 400
Kontantbetalingsjoernaal	54 800

'n Vergelyking van die bankversoeningstaat met die bankstaat op 29 Februarie 2016, het die volgende aan die lig gebring:	
▪	Die deposito van R10 200 verskyn op die bankstaat.
▪	Tjek nr. 163 vir R6 400 is vir betaling aangebied.
▪	Tjek nr. 88 is uitgereik op 15 September 2015 aan die Health Welfare Organization as 'n donasie. Die organisasie het ontbind en die tjek moet gekanselleer word.
▪	Tjek nr. 160 uitgereik aan RSA Verspreiders vir skryfbehoeftes verskyn op die bankstaat as R4 120. Die bedrag op die bankstaat is korrek.

'n Vergelyking van die Salarisjoernaal met die bankstaat toon die volgende as uitstaande:

Werknemers	Bruto salaris	Netto salaris	Tjek uitgereik
B. Boom	R12 400	R9 800	178
C. Mood	R14 200	R11 600	180

'n Vergelyking van die Kontantjoernale met die bankstaat toon die volgende verskille:

- Die volgende verskyn in die kontantjoernale, maar nie in die bankstaat nie.
  - Deposito, R8 100
  - Tjek nr. 176, R8 900 (gedateer 15 April 2014)
- Die Kontant betalingsjoernaal weerspieël 'n totaal van R30 700 uitgereik ten opsigte van salaristjeks.
- Tjek nr. 173 uitgereik aan Neotel vir die maandelikse telefoonrekening verskyn in die Kontantbetalingsjoernaal as R3 280. Die bedrag op die bankstaat is korrek.
- Tjek nr. 170 vir R840 is uitgereik aan BM Garage vir brandstof en het in die pos verlore geraak. Die tjek moet gekanselleer en vervang word met tjek nr. 181. Die tjek is nog uitstaande.
- 'n Aftrekorder vir die maandelikse terugbetaling van die lening by Mawali Bank vir R2 000 verskyn op die bankstaat maar nie in die joernaal nie.
- Die deposito van R35 000 is direk in die onderneming se lopende rekening inbetaal deur die eienaar op 15 Maart 2016, as sy kapitaalbydrae.
- 'n Onbetaalde tjek vir R420, ontvang van 'n debiteur, M Lid, ter vereffening van sy rekening van R450, verskyn op die bankstaat.
- 'n Deposito van R8 300 vir die huur is direk in die lopende rekening van die onderneming in betaal deur F. Fun.
- Mawali Bank het die volgende teen Sabe Handelaars se bankrekening gedebiteer.
  - Rente op debietsaldo, R93
  - Bankkoste, R380
- Die bankstaat reflekteer 'n gunstige saldo van R17 367 op 31 Maart 2016.

VRAAG 2

KREDITEUREVERSOENING EN INTERNE BEHEER **(25 punte; 15 minute)**

2.1 Hoekom moet die saldo van die Krediteurekontrolerekening in die Grootboek dieselfde wees as die totaal van die Krediteurelys in die Krediteuregrootboek? (2)

DIE KREDITEUREKONTROLEREKENING EN DIE KREDITEURELYS

Die rekenmeester van My Worth Stores het ŉ paar foute gemaak en sekere transaksies uitgelaat in die voorbereiding van die Krediteurekontrolerekening en die Krediteurelys op 30 Junie 2016. Jy is die interne ouditeur vir die winkel.

GEVRA:

2.2 Bereken die korrekte saldo van die Krediteurekontrolerekening in die Algemene Grootboek. Indien geen inskrywing van toepassing is nie, skryf GEEN INSKRYWING. (12)

2.3 Stel die korrekte Krediteurelys van saldo's op 30 Junie 2016. (11)

INLIGTING:

Vooraansuiweringsgetalle op 30 Junie 2016

Krediteurekontrolerekening se Saldo		R153 800
Krediteurelys van totale uit die Krediteure grootboek		R168 900
• Stand Handelaars	R29 200	
• Walk Groothandelaars	R95 600	
• Run Winkels	R44 100	

FOUTE EN WEGLATINGS

A. ŉ Betaling van R42 000 aan Run Winkels is korrek aangeteken in die Kontantbetalingsjoernaal, maar die boekhouer het versuim om die paaiement in die krediteure rekening aan te teken.

B. Die totaal van die Krediteurejoernaal is verkeerd opgetel as R51 150 in plaas van R61 250.

C. Kredietaankope van handelsvoorraad ter waarde van R13 000, van Stand Handelaars is verkeerdelik gedebiteer na sy persoonlike rekening.

D. ŉ Kredietsaldo van R440 op Run Winkels se rekening in die Debiteuregrootboek moet oorgedra word na sy rekening in die Krediteuregrootboek.

E. ŉ Tjek vir R2 000 wat uitgereik is aan Stand Handelaars ter vereffening van ons skuld van R2 200 is korrek in die Kontantbetalingsjoernaal aangeteken, maar verkeerdelik oorgeboek na die rekening van Walk Groothandelaars. Stel die fout reg.

F. Die totaal van die Krediteure-afslagjoernaal was onderskat met R11 000.

G. Kredietaankope van voorraad ter waarde van R36 600 van Walk Groothandelaars is verkeerdelik aangeteken en oorgeboek van die Krediteure Joernaal as R63 600.

VRAAG 3

BATEVERKOPE EN INTERNE BEHEER **(50 punte; 30 minute)**

Jy word verskaf met inligting uit die rekeningkundige rekords van Bonanza Handelaars. Die finansiële jaar eindig op 29 Februarie 2016.

GEVRA:

3.1 Verwys na die inligting (A tot D).

3.1.1 Bereken die Waardevermindering op Toerusting op 31 Augustus 2016. (2)

3.1.2 Bereken die TOTALE waardevermindering op Toerusting op 29 Februarie 2016. (6)

3.2 Stel die volgende rekeninge in die Algemene Grootboek op.
Saldeer / Sluit die rekeninge af op 29 Februarie 2016.

3.2.1 Toerustingrekening (5)

3.2.2 Opgeloopte Waardevermindering op Toerusting (8)

3.2.3 Bateverkope (8)

3.3 Verwys na die inligting (D).

Voltooi die ontbrekende bedrae aangedui deur * in die Vastebate-nota vir die jaar geëindig op 29 Februarie 2016 in jou ANTWOORDEBOEK. (15)

3.4 Die eienaar het ontdek dat die werklike afstande gereis die geskeduleerde punte van aflewering met 40% oorskry. Noem DRIE beheermaatreëls wat hulle kan implementeer om hierdie probleem op te los. (3x2) (6)

INLIGTING:

A. Uitbreidings is gemaak aan die Geboue gedurende die jaar.

B. ʼn Addisionele voertuig is op 31 Augustus 2015 aangekoop vir R200 000.

C. Ou toerusting met ʼn kosprys van R80 000 en ʼn boekwaarde van R20 000 (28 Februarie 2015) is op 1 September 2015 ingeruil op nuwe toerusting ter waarde van R140 000. Na die inruiltransaksie het Bonanza Handelaars nog R121 000 geskuld op die toerusting.

D. VASTEBATES-NOTA

	GROND & GEBOUE	VOERTUIE	TOERUSTING
Drawaarde aan die begin	**450 000**	*	**240 000**
• Kosprys	**450 000**	**800 000**	**510 000**
• Opgehoopte waardevermindering		**(260 000)**	*
Bewegings			
Toevoegings teen kosprys	*	*	*
*		**0**	*
Waardevermindering	**0**	*	*
Drawaarde aan die einde	**500 000**	*	*
Kosprys	**500 000**	**1 000 000**	*
Opgehoopte waardevermindering	**0**	**(388 000)**	*

Waardevermindering		
	▪ Voertuie teen 20% per jaar op die boekwaarde.	
	▪ Toerusting teen 15% per jaar op die kosprys.	

VRAAG 4

VENNOOTSKAPPE **(40 Punte; 24 Minute)**

4.1 Lees elkeen van die volgende stellings en kies die regte term/sinsdeel uit die onderstaande tabel wat die stelling die beste beskryf. (5)

finansiëringkoste	paring	Sekondêre verdeling	betroubaarheid
vennoteverdienste	lopende saak	beperkte aanspreeklikheid	wesenlikheid
primêre verdeling			

4.1.1 Finansiële state word voorberei op die aanname dat die onderneming se bedrywighede sal voortgesit word in die afsienbare toekoms.

4.1.2 Die inkomstestaat word voorberei vir ŉ spesifieke periode.

4.1.3 Rente op lening word betaal op geleende fondse.

4.1.4 In ŉ vennootskap, is die netto wins bewillig vir salarisse, rente op kapitaal, bonus en die oorblywende deel van die wins.

4.1.5 Finansiële state moet beskikbaar wees so na as moontlik aan die datum van die tydperk waarvoor hulle voorberei is.

4.2 Die volgende inligting is uit die finansiële rekords van Extreme Handelaars, ŉ vennootskap tussen A Gifford en N Ndlovu, geneem.

GEVRA:

Gebruik die gegewe inligting om die volgende notas van die finansiële state te doen.

4.2.1 Kapitaal (6)

4.2.2 Privaatrekening (29)

INLIGTING:

A Die volgende saldo's en totale verskyn in die Na-aansuiweringsproefbalans van Extreme Handelaars op 29 Februarie 2016.

Kapitaal: Gifford	700 000
Kapitaal: Ndlovu	900 000
Privaatrekening: Gifford (1 Maart 2015)	140 000
Privaatrekening: Ndlovu (1 Maart 2015)	90 000(dt)
Onttrekkings: Gifford	177 800
Onttrekkings: Ndlovu	215 600
Netto wins soos in die Wins-en-Verliesrekening	1 285 500

B Vennoot Gifford het sy kapitaal verminder met R180 000 op 31 Augustus 2015. Die transaksie is behoorlik geboekstaaf. Geen inskrywing is gemaak vir die vermeerdering van vennoot Ndlovu se kapitaal met R250 000 op 1 Januarie 2016 nie.

C Handelsvoorraad ter waarde van R10 000 is deur vennoot Ndlovu onttrek, maar is verkeerdelik gedebiteer na die rekening van Gifford.

D Die vennootskapsooreenkoms stipuleer die volgende:

- Beide vennote is geregtig op 9% rente per jaar op hulle kapitaal.
- Vennoot Gifford het 'n totaal van R546 000 ontrek as sy salaris. Die bedrag sluit sy salaris vir Maart 2016 in. Vennoot Ndlovu verdien 'n salaris van R350 000 per jaar.
- 'n Bonus van R30 000 is toegestaan aan vennoot Ndlovu gedurende die jaar.

E Gifford se deel van die oorblywende wins is R147 390. Winste word verdeel in die verhouding van 3:2 tussen Gifford and Ndlovu.

VRAAG 5

FINANSIËLE STATE **(75 Punte; 45 Minute)**

Die inligting verskaf hou verband met Flashgordon Handelaars vir die jaar geëindig 29 Februarie 2016.

GEVRA:

5.1 Voltooi die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 29 Februarie 2016. (50)

5.2 Die volgende notas tot die finansiële state:

5.2.1 Handels- en ander debiteure (8)

5.2.2 Handels- en ander krediteure (17)

INLIGTING:

FLASHGORDON HANDELAARS

VOORAANSUIWERINGSPROEFBALANS SOOS OP 29 FEBRUARIE 2016

	Fol	DT	KT
BALANSSTAAT-AFDELING REKENINGE			
Kapitaal	B1		790 000
Onttrekkings	B2	238 375	
Voertuie	B3	410 000	
Toerusting	B4	280 000	
Opgehoopte waardevermindering op voertuie	B5		270 000
Opgeloopte waardevermindering op toerusting	B6		95 000
Vaste Deposito: Nedbank	B7	400 000	
Handelsvoorraad	B8	246 800	
Debiteurekontrole	B9	34 560	
Voorsiening vir oninbare skulde	B10		2 500
Bank	B11	620 890	
Lening: Nedbank	B12		620 000
Krediteurekontrole	B13		32 000
Krediteure vir salarisse	B14		18 375
WVF	B15		2 000
Pensioenfonds	B16		15 000

NOMINALE REKENINGE-AFDELING			
Verkope	N1		1 280 000
Koste van verkope	N2	642 000	
Debiteure-afslag	N3	6 500	
Oninbare skulde verhaal	N4		700
Water en elektrisiteit	N5	8 900	
Versekering	N6	8 800	
Oninbare skulde	N7	4 300	
Donasies	N8	2 400	
Korting ontvang	N9		1 600
Korting toegestaan	N10	1 800	
Skryfbehoeftes	N11	17 300	
Huurinkomste	N12		79 650
Bankkoste	N13	8 410	
Telefoon	N14	10 900	
Rente op oortrokke rekening	N15	4 800	
Rente op vaste deposito	N16		28 000
Salarisse en Lone	N17	288 090	
		3 234 825	**3 234 825**

ADDISIONELE INLIGTING EN AANSUIWERINGS

A Voor die fisiese voorraadopname gedoen is het Flashgordon voorraad met ŉ kosprys van R1 600 aan een van die laerskole geskenk. Geen inskrywing is gemaak om dit te boekstaaf nie.

B ŉ Fisiese voorraadopname is gedoen op 29 Februarie 2016 die volgende was voorhande:

Handelsvoorraad	R236 000
Skryfbehoeftes	R3 900

C Waardevermindering vir die jaar beloop, R124 850.

D Die huurinkomste is verhoog met R550 per maand vanaf 1 Januarie 2016. Die huur vir Maart 2016 is reeds ontvang.

E Kommissie-inkomste verskuldig aan die onderneming, R15 000.

F Die telefoonrekening vir Februarie 2016 is ontvang maar is nog nie betaal nie, R1 300.

G Die water-en-elektrisiteitsrekening vir Februarie 2016 is ontvang van die stadsraad, R1 200. Die rekening is nog nie betaal nie.

H Die versekering sluit ŉ premie van R1 320 in wat betaal is vir die periode 1 Oktober 2015 tot 30 September 2016.

I Skryf oninbare skulde ter waarde van R560 af.

J Voorsiening vir oninbare skulde moet aangesuiwer word na R1 800.

K Mr Jay, ŉ debiteur wie se rekening afgeskryf is het R7 200 in die lopende rekening van die onderneming in betaal.

L Diensgelde vir die maand beloop R290.

M ŉ Afgetrede werknemer is per ongeluk ingesluit in die Salarisjoernaal vir Februarie 2016. Die besonderhede van sy betaalstrokie is soos volg:

	AFTREKKINGS	BYDRAE
LBS	4 500	
Pensioenfonds	1 875	10 % van die bruto salaris
WVF	250	rand-vir-rand
Netto salaris	18 375	

NOTA: Alle bydraes word gedebiteer na die salaris-en-lonerekening.

N Die bankversoeningstaat op 29 Februarie 2016 weerspieël vooruitgedateerde tjeks vir die volgende finansiële jaar ter waarde van R7 280.

O ŉ Tjek uitgereik aan ŉ krediteur vir R1 800 vir die skikking van ons rekening van R2 000 is geweier en teruggestuur deur die bank.

P Die leningstaat bevat die volgende inligting op 29 Februarie 2016:

Saldo op 1 Maart 2015	680 000
Rente gekapitaliseer	?
Terugbetalings, insluitende die rente vir die jaar	117 600
Saldo op 29 Februarie 2016	620 000

Die onderneming gaan ŉ terugbetaling van R60 000 op die kapitale bedrag maak in die volgende finansiële jaar.

VRAAG 6

ONTLEDING EN VERTOLKING VAN FINANSIËLE STATE **(50 Punte; 30 Minute)**

6.1 Voltooi elk van die volgende stellings deur die ontbrekende woord(e) te verskaf. Moenie die stellings herskryf nie. Skryf slegs die ontbrekende woord(e). (10)

6.1.1 Bruto wins op … word bereken om die winsomslag te bevestig.

6.1.2 ŉ Daling in die persentasie tussen bruto wins op omset en bedryfswins op omset word grotendeels veroorsaak deur … .

6.1.3 Solvensie is gelyk aan … .

6.1.4 ŉ Vaste deposito wat verval op die laaste dag van die finansiële jaar sal ŉ verbetering in die… verhouding tot gevolg hê.

6.1.5 Die deurlopende voorraadstelsel vereis ŉ fisiese voorraadopname om … te bepaal.

Jy word voorsien van inligting wat verband hou met Seepunt Handelaars vir die jaar geëindig op 29 Februarie 2016. Die vennote is M Flynn en T Blake.

1) Finansiële aanwysers wat bereken is vir die laaste twee jaar.

	2016	**2015**
% Winsopslag	75%	75%
% Bruto wins op verkope	45%	45%
% Bedryfsuitgawes op verkope	47,2%	30%
% Bedryfswins op verkope	18%	22%
% Netto wins op verkope	15%	17,5%
Solvensieverhouding	2:1	1:1
Skuld/eienaarsbelang-verhouding	1,3:1	0,9:1
Bedryfskapitaalverhouding	2,1:1	2,1:1
Vuurproefverhouding	1,2:1	1,2:1
Voorraadomsetsnelheid	7 keer	5 keer
% Opbrengs op gemiddelde eienaarsbelang	?	37,5%
% Opbrengs verdien deur Blake	25,5%	30%
% Opbrengs verdien deur Flynn	20,53	24,9%
% Netto wins onttrek deur die vennote	?	45%
Debiteure-invorderingsperiode	55 dae	65 dae
Krediteure-betalingsperiode	50 dae	40 dae

2) Inligting uit die Finansiële State

	2015	**2016**
Kapitaal	**3 560 000**	**2 960 000**
Blake	1 800 000	1 200 000
Flynn	1 760 000	1 760 000
Privaatrekening	**790 000**	**660 000**
Blake	420 000	360 000
Flynn	370 000	300 000
Totale vennotebelang	**4 350 000**	**3 620 000**

	Blake	**Flynn**	**Totaal**
Verdienste per vennoot 2016			
Vennotesalaris	390 000	290 000	680 000
Rente op kapitaal	115 000	85 000	200 000
Verdeling van oorblywende winste	55 000	55 000	110 000
	560 000	**430 000**	**990 000**
Onttrekkings	210 000	175 000	385 000

6.2 Behoort die vennote tevrede te wees met die voorraadomsetsnelheid? Verduidelik deur vermelding te maak van finansiële aanwysers vir beide jare om jou antwoord te staaf. (3)

6.3 Lewer kommentaar oor die Debiteure-invorderingsperiode en die Krediteure-betalingsperiode. (3)

6.4 In jou opinie het die onderneming hulle uitgawes effektief beheer in 2016? Haal syfers van beide jare aan om jou antwoord te ondersteun. (4)

6.5 Verduidelik die redes vir die verskil tussen die persentasie bedryfsuitgawes op verkope en die persentasie netto wins op verkope. (2)

6.6 Bereken die persentasie opbrengs op die gemiddelde eienaarsbelang van 2016. (5)

6.7 Die persentasie opbrengs verdien deur Flynn op sy gemiddelde eienaarsbelang is 20,53%. Verskaf ŉ berekening om te bewys dat die berekening korrek is. (5)

6.8 Lewer kommentaar op die persentasie opbrengs verdien deur Flynn. Haal ŉ finansiële aanwyser vir beide jare aan om jou antwoord te staaf. (4)

6.9 Lewer kommentaar op die skuld/eienaarsbelangverhouding. Haal ŉ finansiële aanwyser van beide jare aan om jou antwoord te staaf. (3)

6.10 Watter persentasie van die netto inkomste het die vennote onttrek van die onderneming in 2016? (3)

6.11 Lewer kommentaar op die winsgewendheid van die onderneming. Haal DRIE finansiële aanwysers en syfers aan om jou antwoord te staaf. (8)

TOTAAL: 300

EINDE